

Afschaffing Van De Gevangenis

17/03/2022

Casse-Rôles is een Frans feministisch en libertair tijdschrift. De naam van het tijdschrift is een woordspeling: een ‘casserole’ is Frans voor ‘steelpan’ (of gewoon ‘pan’); het Franse werkwoord ‘casser’ staat voor het Nederlandse ‘breken’ en ‘rôle’ = ‘rol’. Het gaat dus om het breken met het aangeleerde rolgedrag. Elk nummer van het tijdschrift omvat een thema. In het nummer van februari-april 2022 (nr. 19) richt de aandacht zich op de kwestie van de afschaffing van de gevangenis. Het thema zelf heeft al een langlopende geschiedenis. Men spreekt over abolitionisme (van het Engelse to abolish, afschaffen). Iemand die daarvoor ijvert heet een abolitionist.

Casse-Rôles heeft het onderwerp, de afschaffing van de gevangenis, breed behandeld en het telt ruim 30 items. Er is een zinvolle en informatieve melange van denkbeelden en beschrijvingen van ervaringen ontstaan. Alle artikelen zijn kort gehouden, waardoor het informatieve karakter van het totaal goed tot zijn recht komt. Ik mag niet onvermeld laten zelf ook een bijdrage aan dit nummer geleverd te hebben. Hieronder een kort overzicht van het gepresenteerde in het nummer. Tevens verschaft ik enige informatie over wat in Nederland omtrent dit thema aan de orde is (geweest).

Recidive

De term abolitionisme is in de loop van de geschiedenis gebruikt om ermee te ijveren voor de afschaffing van de slavernij. Nu, maar ook al in het verleden, draait het om afschaffing van een systeem

(strafrecht, gevangenis), dat met het oog op zijn pretenties op praktisch alle hoofdpunten niet weet te voldoen. Veeleer is op te merken dat het disfunctioneel en contraproductief is. De maatschappij beschermen tegen misdaad en criminelen? Hoe kan het dan dat daar nog geen eind aan is gekomen, na al die eeuwen van strafrecht en bestaan van gevangenen? Gevangenen? Hogescholen voor criminaliteit...

Door de bank genomen komt zo ongeveer de helft van de gevangenispopulatie na verloop van tijd terug (recidivisten genoemd). Een recente Franse studie leerde dat 31 % van de gevangenisverlaters in Frankrijk binnen 12 maanden weer terug is (recidiveren). De meeste jonge ex-ge-detineerden en de plegers van eenvoudige diefstal liepen het risico op een recidive veel hoger dan het gemiddelde (Le Monde van 13 augustus 2021). Wat wil je overigens, wanneer blijkt dat de maatschappij zelf vele criminogene factoren kent, zoals ik kort geleden nog in kaart bracht (zie deel I Online en deel II Online). En of je nu over Nederland of over Frankrijk schrijft, hetzelfde laken een pak.

Van hervorming tot afschaffing

Casse-Rôles loopt van alles langs wat detentie aangaat. Men vindt een artikel over de Informatiegroep Gevangenen, in 1971 opgericht door onder meer de Franse filosoof Michel Foucault. Er is een vraaggesprek met iemand die jarenlang in de gevangenis zat voor het plegen van overvallen en nadien psycholoog en psychoanalyticus is geworden. Nu is hij libertaire activist in de sfeer van het abolitionisme. Een enigszins vergelijkbare Nederlandse figuur hiermee is de schrijver Willem van Iependaal (1891-1970). Die heeft een aantal keren vrijheidsstraffen ondergaan. Vervolgens werd hij actief in de vrijdenkersbeweging en ijverde voor verbetering van het gevangeniswezen.

Verbetering, hervorming van het gevangeniswezen is natuurlijk nog iets anders dan afschaffing van de gevangenis. Het is vanzelfsprekend dat men in alle gevallen nadenkt over de vraag wat straffen 'is' (wat wil je er onder verstaan?). Daarover is een artikel opgenomen. Een aantal antwoorden op die vraag is onmiddellijk in verband te brengen met de vraag 'Wie profiteert van de instandhouding van het gevangeniswezen?'. In het antwoord daarop komen we dan de detentie-industrie en de betonmaffia tegen. Het is duidelijk dat langs deze weg van redactioneel werken, de ene vraag de andere uitlokt. Het heeft er alles van dat de redactie van Casse-Rôles kans gezien heeft telkens een auteur(e) te vinden om zich met die vraag bezig te houden. Zo tref je een artikel aan onder de titel 'Neen, de gevangenis zal ons niet van het patriarchaat redden', een bijdrage in de sfeer van een anti-gevangenis feminisme. Daarop volgt 'Ge-detineerde vrouwen: een vergeten groep' (een artikel geschreven op grond van bevindingen uit het rapport van het Internationale observatorium van gevangenen).

Mijn bijdrage gaat over 'Niet leedtoevoeging maar verzoening'. Dit is een element van wat in het Nederlands 'herstelrecht' heet. Het betreft een richting in het strafrecht die zijn eigen tijdschrift kent, Herstelrecht (zie: Online). Ook is er een artikel opgenomen over 'Strafrechtelijk abolitionisme'. Ik trof daarbij tot mijn verrassing aan de naam van de Nederlandse 'abolitionist' Loek Hulsmann (1923-2009), bij leven hoogleraar Strafrecht en criminologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij schonk veel aandacht aan wat er in Frankrijk op het vlak van strafrechtelijke vernieuwing aan voorstellen werd gedaan. Enkele jaren geleden verscheen er nog een Franstalig boek getiteld Over de afschaffing van het strafrechtssysteem, De inzichten van Loek Hulsmann (2016). Ik besprak dit boek uitvoerig; zie Online.

In Nederland vergat Hulsmann en zijn staf in het onderwijs niet

te wijzen op de Nederlandse libertaire juriste en feministe Clara Wichmann. De AS besteedde twee nummers aan haar, nr. 17 'Misdadaad/Straf/Klassejustitie (Online)' en nr. 70 'Clara Meijer-Wichmann' (Online). Samen met Hans Ramaer verzorgde ik de bundel *Bevrijding, Een keuze uit het werk van Clara Wichmann (1979)*, verschenen bij Stichting Pamflet van Boudewijn Chorus.

Kortom, de redactie van *Casse-Rôles* deed goed werk om een ruim opgezet, informatief en leesbaar nummer uit te brengen over een onderwerp – de gevangenis – dat voedsel geeft voor een gerichte bestrijding van de VVD-instelling met haar 'er moet zwaarder gestraft worden'. Want zou dat de remedie zijn, dan zouden we na eeuwen barbaarsheid in de strafuitvoering (handen afhakken, op hangen, brandstapel) anno 2022 toch eindelijk van misdadaad bevrijd moeten zijn...

Thom Holterman

Casse-Rôles, nr. 19, februari-april 2022, 60 blz., prijs vrij (minimaal de verzendkosten).